

Výskum vlastných dejín je už takmer celé polstoročie atribútom filozofickej tvorby na Slovensku. Desiatky štúdií a viacero monografických prác vrátane syntetického diela *Dejiny filozofického myslenia na Slovensku I.*, zaoberajúceho sa históriou významnej súčasti nášho duchovného života od jej začiatkov až do konca 19. storočia, sú výsledkom rozsiahleho historicko-filozofického výskumu, ktorý Filozofický ústav SAV — najmä vďaka iniciatíve vtedajšieho svojho riaditeľa I. Hrušovského realizoval v spolupráci s niektorými pracovníkmi Filozofickej fakulty UK v Bratislave ako integrálnu súčasť rozvoja našej filozofie. K svetlým stránkam tejto aktivity v minulých rokoch patrí i fakt, že sa práve v jej rámci v známych historicko-metodologických sporoch už v päťdesiatych a šesťdesiatych rokoch stretli po prvý raz v otvorenom konflikte snahy o objektívny a na historických faktoch založený výklad minulosti našej filozofie s ideologizovanou, zjednodušujúcou, stalinsko-ždanovovskou schémou interpretácie dejín filozofie. Tým sa u nás na filozofickej pôde inicioval vlastne následný rozvinutý zápas tvorivého myslenia proti neživotnému dogmatizmu už pri nástupe komunistického totalitného systému.

V súčasnosti sa filozoficko-historiografický výskum u nás sústreďuje najmä na poznávanie a výklad zložitého filozofického diania na Slovensku v 20. storočí. Je to náročný cieľ. Pôjde o reflexiu zložitého filozofického procesu, kedy odpovede na svoje tradičné otázky o zmysle života, podstate a hodnotách človeka a jeho spoločenského bytia hľadala filozofia zoči-voči novým fenoménom v období búrlivého spoločensko-ekonomického diania, ostrých politických konfliktov, hrozných vojen, nevidaného rozvoja vedeckého poznania a techniky, ktorý často viedol nielen k zveľadeniu ľudského života, ale i k jeho ohrozeniu a degradácii. Pred novými problémami sa filozofia u nás ocitla v podmienkach ohrozenia a obrany národných a občianskych práv a hodnôt, humanizmu a slobody človeka, v ovzduší demokracie, ale i zrodu a pôsobenia dvoch totalitných systémov. Náročnosť vytýčeného cieľa znásobujú i iminentné historicko-filozofické požiadavky a problémy, ktoré sa objavujú pri konfrontácii vývoja filozofického myslenia na Slovensku s európskou filozofiou. Okrem toho, že sa predmetom výskumného záujmu stávajú zložité a doteraz neprebádané javy, budú účastníci výskumu prekonávať ne jeden vlastný etický či odborný problém alebo nedostatok vyvolaný vplyvmi minulého politicko-ideologického ovzdušia, ktorým sa nedalo vždy adekvátne čeliť. Pôjde najmä o prekonanie dôsledkov a recidív apriorizmu uplatňovanej historicko-filozofickej metodológie, ktoré sa prejavovali tak v preceňovaní významu pomerne chudobnej materialistickej tradície v našej filozofickej minulosti, v glorifikácii a súčasne v zjednodušenom výklade marxistického filozofického myslenia u nás, ako aj v negatívisťskom vzťahu k ostatným filozofickým smerom a v podceňovaní ich významu v dejinách. Vzhľadom na uvedené i ďalšie okolnosti opodstatnene treba rátať s tým, že ani ďalšie poznávanie a hodnotenie našej

filozofie nebude bez konfliktov, že ho budú sprevádzať mnohé diskusie a spory, charakteristické pre každé slobodné vedecké bádanie, v ktorom sa uplatňuje pluralita názorov, stanovísk a metodologických postupov.

V takýchto súvislostiach a s takýmto vedomím uverejňujeme rozsiahlu štúdiu historika filozofie na Slovensku Teodora Münza, ktorá sa zaoberá významným fenoménom v dejinách filozofie na Slovensku v 20. storočí — náboženskou filozofiou. V riadnych i mimoriadnych číslach nášho časopisu uverejníme v budúcnosti postupne aj ďalšie výsledky výskumu dejín našej filozofie.

Redakcia

*Číslo vyšlo vďaka veľkorysej finančnej podpore
SLOVNAFT-u, a.s.*